

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai “2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījums””

(COM(2022) 780 final)

(2023/C 146/10)

Galvenais ziņotājs: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Komisija, 19.12.2022.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializēta nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	23.2.2023.
Plenārsesija Nr.	576
Balsojuma rezultāts	
(par/pre/atturas)	196/2/4

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījuma galvenās politiskās prioritātes, kas saistītas ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Ir skaidrs, ka, ņemot vērā pašreizējo situāciju un iespējamo notikumu gaitu, mazaizsargātās mājsaimniecības īstermiņā būtu jāatbalsta, lai tās aizsargātu pret vismagākajām enerģētikas krīzes sekām, savukārt arī turpmāk būtu jāveicina energoefektivitāte Eiropas Savienībā. EESK ir pārliecināta, ka vidēja termiņa un ilgtermiņa politikai būtu jāpaātrina digitālā un zaļā pārkārtošanās. Komitejas skatījumā Savienībai būtu jāpanāk enerģijas piegādes pieprasījuma līdzsvars un vienlaikus jāsaņem enerģija ziemei un jānovērš izmaksu kāpums. Ir ļoti svarīgi atbalstīt pasākumus efektivitātes palielināšanai visās jomās. Līdztekus šim procesam būtu jāsaņem vienotā tirgus integritāte un jānodrošina makroekonomiskā finansiālā stabilitāte un konsekventa fiskālā un monetārā politika.

1.2. EESK apzinās, ka 2023. gadā Eiropas pusgada ciklā dominēs atveseļošanas un noturības plānu efektīva īstenošana. Dalībvalstu politiskajā darba kārtībā uz šiem plāniem tiks likts spēcīgs uzsvārs, un tas dos iespēju stiprināt šo valstu ekonomiku. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas darbu, ko tā iegulda, organizēdama dialogus ar dalībvalstīm 2023. gada sākumā. Šie dialogi varētu ietvert padziļinātu diskusiju starp Komisiju un dalībvalstīm ar mērķi ietekmēt konkrētām valstīm adresētos ieteikumus. Šajā saistībā EESK ir pārliecināta, ka šajos dialogos būs runa par atveseļošanas un noturības plānu labāku īstenošanu un ka tie palīdzēs labāk risināt jebkādas problēmas un tās norādīt konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

1.3. Lai uzlabotu vienotā tirgus darbību, EESK mudina nodrošināt godīgus darba apstākļus, efektīvu konkurenci un uzlabot to, kā tiek ņemti vērā pilsonisko sabiedrību satraucošie jautājumi. Vēl svarīgāk tas ir, ņemot vērā karu un enerģētikas krīzi. EESK atbalsta aicinājumu rūpēties par vienotā tirgus pilnveidi. EESK uzskata, ka nesenie satricinājumi izceļ to, cik svarīgi ir stingri koordinēt stabilu fiskālo politiku un labvēlīgā laikā veidot lejupslīdes brīžos izmantojamās fiskālās rezerves, kā arī vienlaikus novērst sociālos trūkumus, jo tie var apdraudēt ekonomikas izaugsmi vidēja termiņā. Fiskālajā politikā vajadzētu tiekties uz piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošināt fiskālo ilgtspēju, veicot pakāpenisku konsolidāciju un rūpējoties par ilgtspējīgiem ieguldījumiem un reformām, kas veicina izaugsmi.

1.4. EESK aicina uzlabot koordināciju starp dalībvalstīm un drosmīgajiem lēmumiem, ar kuriem tiek ieviesti stimuli, kuri mazina ES enerģētisko atkarību, it īpaši no Krievijas. Šāda atkarība var būt pretrunā Savienības interesēm un pret to ir jāvēršas izlēmīgi.

1.5. EESK aicina vērsties pret inflāciju, izmantojot mērenu, reālistisku un līdzsvarotu pieeju, un visai Savienībai labvēlīga risinājuma meklējumos iesaistīt ikvienu. Konkurences iestādēm neatlaidīgi ir jārūpējas par cenu pārredzamību un jāseko līdzi visām iespējamām tirgus nepilnībām. Valdībām ir jārūpējas, lai to vēstījumu pamatā būtu viskvalitatīvākā empīriskā analīze, izvairoties no nepamatotas kritikas pret komercdarbībasniekiem, jo tas var izraisīt konfliktu starp iedzīvotājiem, uzņēmumiem un sociālajiem partneriem. EESK uzskata, ka šo problēmu būs iespējams atrisināt vienīgi tad, ja valdības, uzņēmumi un organizētā pilsoniskā sabiedrība strādās kopā.

EESK skatījumā dalībvalstīm ir uzskatāmi un nerimstoši jākoncentrējas uz to, lai pieejamie publiskie finanšu un citi resursi tiktu izmantoti efektīvi un taisnīgi. Tas ir ārkārtīgi svarīgi jaunu un kvalitatīvu ieguldījumu nodrošināšanai.

1.6. EESK arī turpmāk aizstāvēs nostāju, ka Eiropas pusgadā lielāka loma jāpiešķir apspriedēm ar organizēto pilsonisko sabiedrību (sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām), Eiropas Parlamentu un valstu parlamentiem, lai palielinātu valstu līdzdalību. EESK uzskata, ka gan Eiropas pusgada process, gan atveseļošanas un noturības plānu īstenošana uzlabotos, ja tiktu pilnveidota un labāk organizēta EESK pārstāvēto organizāciju līdzdalība. Runājot par politikas īstenošanu, ir nepieciešama reālistiska pieeja.

1.7. EESK apzinās arī nepieciešamību veikt ieguldījumus prasmju veidošanā un rūpniecības programmā, lai reāli izmantotu priekšrocības, kuras sniedz pastāvošie Eiropas aktīvi, īpaši ieguldījumi inovācijā un zinātnē, kuri ir jāizmanto iedzīvotāju labā.

1.8. EESK mudina Komisiju uzlabot komunikāciju ar iedzīvotājiem. Spēcīgs, uzticams un vienots diskurss par problēmām un par to, ka Savienība ir apņēmības pilna strādāt tā, lai tās pārvarētu, iedzīvotājiem ir ļoti svarīgs un palīdzēs novērst pārpratumus Eiropas projekta saistībā. Komunikācijas uzlabošana (EESK šeit nerunā par reklāmu) būtu jāuzskata par prioritāti, jo varētu ienest vēlamās pārmaiņas Eiropas projektu kritizējošajā retorikā. Šajā saistībā EESK atzinīgi vērtē arī Komisijas iniciatīvu šajā gadā nākt klajā ar paziņojumu par sociālā dialoga stiprināšanu Eiropas Savienībā un ar priekšlikumu Padomes ieteikumam par sociālā dialoga lomu nacionālajā līmenī. Labāka saziņa un apspriešanās ar organizētu pilsonisko sabiedrību būtiski un savstarpēji saistīti aspekti.

2. Konteksts

2.1. Nav noslēpums, ka Eiropai pašlaik ir visgrūtākais periods pēdējo 70 gadu laikā. To skar daudzējādi sarežģīti ekonomiskie un sociālie izaicinājumi, ko izraisījis Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, kas turpina vājināt Eiropas ekonomiku ar augstām enerģijas cenām, augstu inflācijas līmeni, piegāžu trūkumu, augstu parāda līmeni un arvien augstākām aizņēmumu izmaksām. Tāpēc ir pienācis laiks pieņemt lēmumus par to, kādam nākotnē jābūt vienam no visveiksmīgākajiem globālajiem sociālā, ekonomiskā un kultūras progresa projektiem.

2.2. 2022. gada novembrī Komisija pieņēma 2023. gada Eiropas pusgada rudens paketi, kurā tika ierosināts, kā kopīgiem spēkiem pārvarēt šīs problēmas un ilgtermiņā, koordinējot ekonomikas, fiskālo, nodarbinātības un sociālo politiku, stiprināt mūsu ekonomikas. Tā mērķis ir nodrošināt adekvātu enerģijas piegādi par pieņemamu cenu, saglabāt ekonomikas un finansiālo stabilitāti un aizsargāt mazaizsargātas mājsaimniecības un uzņēmumus, veicināt izaugsmi un radīt kvalitatīvas darbvietas, kā arī pabeigt abus pārkārtošanās procesus.

2.3. 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā ir uzskaitītas politikas prioritātes nākamajam gadam un ietverta darba kārtība šīs koordinācijas stiprināšanai ar mērķi mazināt negatīvo ietekmi, risināt aktuālās problēmas, palielināt sociālo un ekonomisko noturību un vienlaikus stiprināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi atbilstoši ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Ar mērķi veicināt konkurētspējīgu ilgtspēju ir paredzētas četras prioritātes: sekmēt vidisko ilgtspēju, ražīgumu, taisnīgumu un makroekonomikas stabilitāti.

2.4. Eiropas ekonomikas un nodarbinātības politikas darba kārtībā uzmanības centrā vajadzētu būtu iedzīvotāju un uzņēmumu atbalstam, lai viņi varētu pārvarēt problēmas, kuras rada enerģijas un piegāžu cenu kāpums. Vienlaikus būtu jāturpina ilgtspējīgas izaugsmes stiprināšana un zaļā un digitālā pārkārtošanās, kā arī jāpalielina sociālais taisnīgums un ekonomikas noturība.

2.5. Atbilstoši šim principam priekšlikumi par konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem ir gaidāmi 2023. gada pavasarī. Ziņojumos par valstīm uzmanības centrā būs:

- īss, bet visaptverošs pārskats par dalībvalstu ekonomiskajām un sociālajām norisēm un problēmām;
- pārskats par nacionālo atveseļošanas un noturības plānu īstenošanas gaitu;
- joprojām ierobežotas prasības konkrētām valstīm adresēto ieteikumu ziņā.

2.6. Eurozonas saistībā Komisija 2023. gadam ir izvirzījusi piecus ieteikumus:

- a) koordinēt fiskālo politiku;
- b) rūpēties par publisko investīciju ilgtspēju;
- c) uzraudzīt algu un sociālo politiku;
- d) uzlabot uzņēmējdarbības vidi;
- e) aizsargāt makrofinansiālo stabilitāti.

3. Īpašas piezīmes

3.1. Eiropas pusgads un organizētas pilsoniskās sabiedrības iesaiste

3.1.1. Eiropas pusgads joprojām ir galvenais un labi nostabilizējies satvars efektīvākai koordinācijai starp dalībvalstīm. Šī koordinācija ir atmaksājusies, jo tas, cik ātri ir notikusi ES atveseļošana pēc Covid pandēmijas, atpaliel tikai no straujās pēckara atjaunotnes, un mūsu darba tirgi ir apliecinājuši noturību, jo tajos ir reģistrēts augsts nodarbinātības līmenis. Eiropas pusgada un atveseļošanas un noturības mehānisma (tostarp tā papildu sadaļas *REPowerEU*) īstenošanas ietvaros EESK turpinās darbu pārkārtošanas procesā ar mērķi panākt konkurētspējīgu ilgtspēju. Attiecīgi EESK saglabās nostāju, ka apspriedēm ar organizēto pilsonisko sabiedrību Eiropas pusgadā vajadzētu būt lielākai lomai. Tā mērķis ir panākt, lai tiktu ņemtas vērā dažādas sabiedrības intereses un palielinātos līdzdalība valstu līmenī.

3.1.2. EESK pašlaik veic apspriešanos ar organizēto pilsonisko sabiedrību dalībvalstīs ar mērķi saņemt tās ieteikumus šajā saistībā⁽¹⁾. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē 2022. gada jūlijā izsludināto Komisijas iniciatīvu⁽²⁾ šajā gadā nākt klajā ar paziņojumu par sociālā dialoga stiprināšanu Eiropas Savienībā un ar priekšlikumu Padomes ieteikumam par sociālā dialoga lomu nacionālajā līmenī.

3.1.3. EESK mudina Eiropas Komisiju izvērst iespējas un nodrošināt skaidru satvaru Eiropas pusgada ietvaros pastāvošajiem forumiem ar mērķi informēt un iesaistīt sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas visā Eiropas pusgada ciklā tā, lai šie partneri un organizācijas kļūtu par nozīmīgiem dalībniekiem fiskālās, ekonomiskās, sociālās un nodarbinātības politikas koordinēšanā ES līmenī.

3.2. Ģeopolitiskā krīze – karš Ukrainā

3.2.1. Krievijas iebrukums Ukrainā Eiropas Savienības ekonomikā ir izraisījis dažādas jaunas ekonomiskās grūtības, kas skar visu ekonomiku, sociālo stabilitāti un enerģijas piegādi. ES ir jāturpina gan rūpēties par konkurētspējīgu ilgtspēju, gan par sociālo un ekonomisko noturību. Tuvākajā nākotnē ir vajadzīgi atbalsta pasākumi, lai mazinātu Krievijas agresijas pret Ukrainu ietekmi uz eiropiešiem un ES uzņēmumiem, īpaši uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) un uz mazo un vidējo algu saņēmējiem.

(1) Šie rezultāti tiks apkopoti un skaidri ieteikumi tiks formulēti pašiniciatīvas atzinumā, kuru paredzēts prezentēt 2023. gada aprīļa plenārsesijā.

EESK pašiniciatīvas atzinums – "EESK ieteikumi nopietnai Eiropas pusgada reformai" (ECO/600), paredzēts iesniegt pieņemšanai 2023. gada aprīlī.

(2) Pārskata ziņojums par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu – 29.7.2022.

3.2.2. Enerģētikas krīze ir jāizceļ kā viskonkrētākais faktors: salikumā ar ļoti augstu inflācijas līmeni tā ilgtermiņā atstās smagas sekas. No šāda viedokļa EESK uzsver nepieciešamību rīkoties nekavējoties un novērst tālāku situācijas pasliktināšanos īsā un vidējā termiņā, vienlaikus taisnīgi īstenojot arī zaļo pārkārtošanos. Daudzās valstīs enerģijas ražošana nav vienlīdz augsta ar enerģijas patēriņu.

3.2.3. EESK uzskata, ka ražošanas palielināšanas iespēja un to priekšrocību izmantošana, kuras rada dažās valstīs pastāvošie apstākļi un pieejamie resursi, piemēram, saules, viļņu un vēja enerģijas ziņā, vēl ir jāapzina to dažu valstu valdībām, kuras vēl nav sagatavojušas plānus enerģijas ražošanai no saviem resursiem. Viens no tā iemesliem ir pārmērīgi sarežģītie vai neveiksmīgi sagatavotie tiesību akti un pārmērīga birokrātija, kas joprojām pastāv daudzās dalībvalstīs. Tas neatvieglo zaļās enerģijas ražošanu, lai gan potenciāls ir ļoti liels. Mums ir drosmīgi jārikojas kolektīvi un jāizdara nepieciešamais darbs. Šajā nolūkā ir vajadzīgi ieguldījumi, kas nāktu it īpaši no privātā sektora. Tomēr publiskie ieguldījumi arī turpmāk būs svarīgi zaļā kursa mērķu sasniegšanai, mūsu labklājības un konkurētspējas saglabāšanai nākotnē, kā arī ES stratēģiskās autonomijas palielināšanai. Šis aspekts ir jāatspoguļo kohēzijas politikā.

3.3. Inflācija

3.3.1. Augstais inflācijas līmenis, kura īpašs cēlonis ir strauji kāpjošās enerģijas cenas, ļoti negatīvi ietekmē strādājošos un uzņēmumus, finanšu stabilitāti, pirk spējas paritāti un ekonomisko un sociālo stabilitāti. Inflācija pasaulē un Eiropas Savienībā ir komplekss fenomens gan cēloņa, gan risinājumu ziņā. Visticamākie un spēcīgākie tās ietekmes faktori ir piegādes problēmas laikā, kad ekspansīvas monetārās politikas kontekstā notiek strauja atlabšana pēc pandēmijas izraisītās recesijas, apvienojumā ar enerģētikas krīzi, ko izraisījis Krievijas iebrukums Ukrainā. Inflācija skar visus ekonomikas dalībniekus un sociālās grupas, it īpaši visvājākās un visnelabvēlīgākajā situācijā esošās. Strādājošie un patērētāji redz, kā samazinās viņu pirk spēja, un daudzi uzņēmumi novēro savas peļņas daļas sarukumu. Tikai spekulanti un atsevišķu ekonomikas nozaru, piemēram, enerģētikas, peļņa strauji palielinās. Lai novērstu inflāciju, dalībvalstis ir izvēlējušās dažādas pieejas tās kontrolēšanai, piemēram, atbalstu, kura mērķis ir novērst cenu kāpumu pārtikas jomā, algu līdzsvara saglabāšanas pasākumus apvienojumā ar ekonomikas politiku. Līdz mērķu sasniegšanai mums vēl ir tālu, un arī risinājums, kas nodrošinātu ekonomisko un sociālo labklājību, vēl nav atrasts.

3.3.2. Konkurences iestādēm neatlaidīgi ir jārūpējas par cenu pārredzamību un jāseko līdzi visām iespējamām tirgus nepilnībām. Valdībām ir jārūpējas, lai to vēstījumu pamatā būtu viskvalitatīvākā empīriskā analīze, izvairoties no nepamatotas kritikas pret komercdalībniekiem, jo tas var izraisīt konfliktu starp iedzīvotājiem, uzņēmumiem un sociālajiem partneriem.

3.3.3. Galvenajai starp Eiropas Savienības iestādēm un valstu valdībām koordinētas Eiropas ekonomikas politikas prioritātei vajadzētu būt inflācijas apkarošanai. Palielinot monetārās politikas stingrību, Eiropas Centrālajai bankai un valstu centrālajām bankām ir jāņem vērā, ka inflācijas procesu neizraisa pārmērīgi liels pieprasījums, un tām būtu jārūpējas, lai to lēmumi neizraisītu jaunu recesiju. EESK mudina Eiropas Centrālo banku samazināt pamatinflāciju tā, lai netiktu apdraudēta ES ekonomikas atveseļošana. Ņemot vērā iepriekšminētos riskus, ECB, normalizējot monetāro politiku, būtu jārikojas piesardzīgi⁽³⁾. Eiropas Savienībai un valstu valdībām būtu jāievieš pasākumi, kas palīdzētu vistrucīgākajiem sabiedrības slāņiem un vissmagāk skartajiem uzņēmumiem. Trīspusējām konsultācijām, sociālam dialogam un darba koplīgumu slēgšanai vajadzētu kļūt par nozīmīgiem inflācijas krīzes novēršanas instrumentiem – būtu taisnīgi jāsadala šīs krīzes novēršanas slogs un jāizstrādā pasākumi inflācijas krīzes pārvarēšanai dažādās ekonomikas jomās. Tāpēc EESK atbalsta tādus pasākumus kā enerģijas cenu kāpuma bremzēšana, kuru mērķis ir mazināt inflācijas tendences.

3.4. ES vides mērķi/enerģētikas krīze

3.4.1. EESK saglabā savu iepriekšējos mēnešos ieturēto nostāju: neraugoties uz jaunām krīzēm, mēs nevaram atteikties no ES līmenī noteiktajiem mērķiem: dekarbonizācijas un vides ilgtspējas. Mums ir jāstiprina uzņēmumi un strādājošo iespējas un visiem pilsoņiem jādod iespēja pārvarēt grūtības tā, lai mēs varētu turpināt darbu pie ilgtermiņa vides mērķu sasniegšanas.

⁽³⁾ EESK atzinums – "Papildu apsvērumi par Eurozonas ekonomikas politiku 2022. gadā" (OV C 75, 28.2.2023., 43. lpp.).

3.4.2. Tāpēc EESK atbalsta pasākumus, kas vērsti uz enerģijas cenu koordinēšanu ar mērķi mazināt inflācijas tendences. Zemākām enerģijas cenām vajadzētu būt ES ekonomikas politikas prioritātei. EESK atbalsta maksimālo elektroenerģijas un gāzes cenu noteikšanu un norāda, ka iepriekšējos atzinumos un rezolūcijās tā ir aicinājusi steidzami reformēt nerentablu izsoļu sistēmu elektroenerģijas vairumtirdzībā, jo tā izraisa inflāciju. Ieguldījumi zaļajā enerģijā ir ļoti svarīgi šā mērķa sasniegšanai.

3.4.3. Komisija ir iepazīstinājusi ar *REPowerEU* plānu, kura mērķis panākt ES neatkarību no Krievijas gāzes un naftas piegādes. EESK to ir novērtējusi atzinīgi un piekrīt četru pilāru pieejai, kas vērsta uz energotaupību, gāzes importa dažādošanu un fosilā kurināmā aizstāšanu, paātrinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu un izmantojot finanšu risinājumus (*). Vienlaikus EESK aicina piegādes drošību garantēt ar pēc iespējas pieņemamākām cenām gan patērētājiem, gan ražotājiem. EESK uzsver, ka dalībvalstu nacionālo atveseļošanas un noturības plānu grozīšana ar mērķi ietvert īpašu *REPowerEU* sadaļu dod tām vēl vienu iespēju apspriesties ar organizēto pilsonisko sabiedrību un ņemt vērā tās viedokli.

3.4.4. EESK uzsver, ka varētu būt nepieciešamas vēl citas iniciatīvas, lai zaļās pārkārtošanās nolūkā panāktu privātā un publiskā kapitāla piesaisti pietiekamā apmērā. Turklāt EESK uzskata, ka pastāvošo fondu izmantošanas labākai koordinācijai ir jābūt prioritātei. Komunikācijas process par šo jautājumu būtu ļoti noderīgs, lai iedzīvotājos radītu vēlmi sasniegt kopīgu mērķi.

3.5. Sociālā un ekonomiskā krīze/prasmju un kvalificētu cilvēku trūkums

3.5.1. Lai gan Eiropas Savienībā bezdarba līmenis ir tikai 6 %, mums joprojām ir grūti atrast cilvēkus ar prasmēm, kas nepieciešamas mūsu ekonomikas atjaunošanai un tās noturības veidošanai, kā arī divējādās pārkārtošanās mērķu īstenošanai. Dažās valstīs vairākās svarīgās profesijās trūkst daudz kvalificētu cilvēku galvenokārt tāpēc, ka daudzi gados jauni cilvēki dodas prom no savas valsts, lai strādātu citur. Lai gan ir svarīgi veicināt apmācību, mēs zaudējam ievērojamu daļu kvalificēto darba ņēmēju pēc viņu apmācīšanas. Mēs vēlamies, lai ES autonomijas stratēģijas stiprināšanas nolūkā Eiropā tiktu atjaunotas dažas ražošanas līnijas, tomēr mums nav kvalificētu cilvēku, kas šajās rūpnīcās Eiropā varētu strādāt. Šā jautājuma risināšanai ir jānotiek pastāvīgi.

3.5.2. EESK uzsver, ka kvalitatīvu darbvietu nodrošināšana ir labākais augsti kvalificētu cilvēku piesaistīšanas veids. Papildus tam taisnīga iztikas minimuma nodrošināšana, oficiālu darba attiecību garantēšana ar mērķi novērst nestabilus nodarbinātības apstākļus, plašu kvalifikācijas celšanas programmu piedāvāšana, lielisku veselības un drošības apstākļu nodrošināšana un dzimumu līdzsvara sasniegšana kopā ar pienācīgu sociālo aizsardzību valsts līmenī nav tikai mērķi kā tādi, bet arī pamats labvēlīgai ekonomiskai un politiskai attīstībai. EESK aicina arī apmācības un kvalifikācijas celšanas kontekstā atbildīgi izmantot līdzsvarotu un kombinētu politiku (starp publiskajām un privātajām apmācības sistēmām ar mērķi uzlabot pieejamo finanšu resursu izmantošanu).

3.6. Publiskā un privātā sektora parāds un ieguldījumi

3.6.1. ES saskaras ar steidzamu un pieaugošu nepieciešamību pēc publiskiem un privātiem ieguldījumiem zaļā kursa un digitālās pārkārtošanās mērķu sasniegšanai, enerģētikas pārkārtošanās paātrināšanai un stratēģiskās autonomijas jauno izaicinājumu risināšanai. No vienas puses, Savienībai ir jāpārvar pēdējo desmit gadu ieguldījumu deficīts un, no otras puses, lielākajai daļai dalībvalstu ir jāsamazina savs publiskā sektora deficīts un parāds. Tas ir jāizdara ļoti izsvērtā, bet izlēmīgā veidā.

3.6.2. Vienlaikus Komiteja ir pārliecināta, ka vispirms ir pilnībā jāizmanto visi dažādās programmās – struktūrfondos un kohēzijas fondos, Atveseļošanas un noturības mehānismā, *InvestEU* u. c. – pastāvošie resursi un tikai tad jāķeras pie ES publiskajiem ieguldījumiem un privāto ieguldījumu veicināšanai paredzētu resursu īpašas palielināšanas. Šajā nolūkā būtu jārada pēc iespējas lielākas šo līdzekļu izmantošanas elastības iespējas gan mērķu, gan īstenošanas termiņu ziņā un vienlaikus vienmēr jānodrošina to īstenošanas stingra uzraudzība. EESK skatījumā dalībvalstu kopīgu projektu ideja varētu būt lietderīga, lai stimulētu ieguldījumus un veicinātu strukturālās reformas.

3.6.3. EESK uzsver, ka jāpanāk progress kapitāla tirgus un banku savienības izveides pabeigšanā tā, lai garantētu labi funkcionējošu finanšu nozari un tirgus, kas ir izšķiroši svarīgi, lai finansētu milzīgās investīcijas, kuras vajadzīgas zaļajai un digitālajai pārejai. Kapitāla tirgu savienības un banku savienības padziļināšana, kā arī ilgtspējīgas finanšu darba kārtības izstrāde varētu konsolidēt finansēšanas kanālus, veicināt ieinteresētību investīciju veikšanā un palielināt noturību.

(*) EESK atzinums – “Plāns *REPowerEU*” – pieņemts 2022. gada 21. septembrī (OV C 486, 21.12.2022., 185. lpp.).

3.6.4. Covid-19 krīze un Krievijas iebrukums ir negatīvi ietekmējis ārējo saldo. EESK aicina palielināt ieguldījumus, kas ir galvenie ES konkurētspējas veicinātāji.

3.6.5. EESK ir pārliecināta, ka dalībvalstīm pirms jaunu resursu pieprasīšanas būtu efektīvāk jāizmanto jau pieejamie resursi. Turklāt EESK aicina nodrošināt lielāku elastību ES finanšu līdzekļu izmantošanā, lai tos novirzītu, ja tos nevar izmantot sākotnēji paredzētajiem mērķiem vai ja ir jāpielāgojas sociālo, ekonomisko, vides vai aizsardzības problēmu specifikai. Vajadzības gadījumā ES būtu arī jārada piemēroti apstākļi un instrumenti, lai palielinātu publiskos ieguldījumus un veicinātu lielāku privāto ieguldījumu mobilizāciju. Tas jādara, tiecoties sasniegt kopīgus stratēģiskos un autonomijas mērķus un neapdraudot ES vienotā tirgus darbību un neizjaucot tā darbības līdzsvaru. Turklāt EESK uzsver, ka ir jāuzlabo piešķirto finanšu resursu izmantošanas efektivitāte: dalībvalstīm jāaņem paskaidrot, kur un kā šie finanšu resursi tiek izlietoti. EESK arī uzsver, ka fiskālās ilgtspējas kontekstā ir svarīga efektīva ieņēmumu iekasēšana. Piemēram, arī agresīva nodokļu plānošana un krāpšana smagi kaitē publiskajiem budžetiem. Kopumā ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme ir labākais fiskālās stabilitātes pamats. Neskarot iepriekš minēto, Zaļā kursa industriālā plāna īstenošanai un mērķim panākt stratēģisku enerģētikas un rūpniecības autonomiju, vienlaikus ievērojot vienotā tirgus pamatprincipus, būs vajadzīgs papildu Eiropas finansējums, kā ierosināts EESK 2022. gada maijā pieņemtajā rezolūcijā⁽⁵⁾.

Briselē, 2023. gada 23. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG*

⁽⁵⁾ OV C 323, 26.08.2022., 1. lpp.